

УДК: 378.147 + 37.03 + 004

І.К. МАРДАРОВА

ОСОБИСТІСНО-ОРІЄНТОВАНЕ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ ЗАСОБАМИ КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

***Резюме.** У статті розглядаються можливості використання комп'ютерних технологій як одного з засобів організації особистісно-орієнтованого навчання майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів.*

***Ключові слова:** особистісно-орієнтоване навчання, комп'ютерні технології, майбутні вихователі*

Постановка проблеми. Сучасний стан розвитку теорії і практики вищої освіти характеризується напруженим пошуком актуального та прогнозного реагування на виклики часу. З переосмисленням пріоритетів, цілей і завдань навчання та виховання студентів актуальною стає проблема становлення їх особистості, виявлення і розвиток їхніх нахилів та здібностей, набуття ними суспільного досвіду. Реформування вищої освіти в Україні передбачає її перебудову з метою впровадження інформаційних технологій навчання, що створюють сприятливі умови для самостійного розвитку студентів. Як зазначає В.Г. Кремень, «очевидно, що в сучасному педагогічному вищому навчальному закладі потрібно розробити програму інформатизації та комп'ютеризації навчального процесу. Зміст такої програми мав би включати кадрове, матеріально-технічне, програмно-методичне забезпечення. Без запровадження сучасних технологій навчання досягти високої якості освіти буде неможливо» [4, 101]. У результаті інформатизації вищої освіти як засіб навчання виступає комп'ютер, надаючи допомогу викладачу вищої школи ефективно моделювати сучасний педагогічний процес.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблема комп'ютеризації педагогічного процесу вищого навчального закладу розглядається у працях Т. Авер'янової, О. Ардєєва, Т. Бабенко, Н. Басової, І. Богданової, М. Жалдака, Т. Корнилової, В. Олейникова, Л. Петухової, О. Співаковського, В. Токаревої, О. Трофимова та ін.

Навчання студентів із застосуванням комп'ютерних технологій спирається на принципи особистісної орієнтації педагогічного процесу вищого навчального закладу. Через те, що в процесі навчання у вищому навчальному закладі постає необхідність формування у студентів не тільки системи необхідних професійних знань, умінь, навичок, але будувати навчання спираючись на їхні особистісні якості і мотивацію, змогу оцінювати власні професійні досягнення тощо.

Проблеми особистісно-орієнтованого навчання розглядалися у дослідженнях І. Беґа, К. Дубич, Л. Козак, С. Левченко, В. Лозової, О. Микули, І. Підласого, С. Сисоєвої, Г. Троцько, І. Якиманської та ін.

Мета даної статті: розглянути можливості використання комп'ютерних технологій як засобу організації особистісно-орієнтованого навчання майбутніх вихователів.

Виклад основного матеріалу. У педагогічному словнику особистісний підхід трактується як послідовне ставлення педагога до студента як до особистості, як до свідомого відповідального суб'єкта власного розвитку і як суб'єкта виховної взаємодії [3, 243]. Особистісно-орієнтовані педагогічні технології визначають як технології кооперативного (взаємодіючого) навчання в умовах імітаційно-ігрової ситуації при розробці інтегративних проектів і виконання комплексних завдань; саморегулююче навчання при допомозі метода проектів, когнітивного (пізнавального) інструктування [1, 152].

Слід зауважити, що реалізація особистісно-орієнтованої технології навчання спирається на наступні вихідні положення:

- позицію педагога як консультанта, який здійснює розвивальну допомогу студенту;
- створення вільної атмосфери, яка характеризується тим, що студенти не бояться робити помилки, вільно обговорюють проблеми, висловлюючи свої особисті думки, підходи, взаємодіють у навчанні один з одним, звертаються за допомогою і підтримкою до педагога;
- створення умов для творчості в самостійній діяльності, виявлення особистістю пізнавальної активності, чому сприяє використання діалогічних методів навчання, імітаційно-рольова гра, заохочення прагнень студентів знаходити свої способи вирішення навчальних завдань, аналізувати способи роботи інших;
- постійна увага педагога до аналізу і оцінки індивідуальних способів навчальної роботи, яка спонукає студентів до усвідомлення не лише результату, а й процесу своєї роботи [5].

У зв'язку з вищесказаним, особистісно-орієнтоване навчання ґрунтується на організації взаємодії між педагогом і студентом, коли створені оптимальні умови для розвитку у студентів здібностей до самоосвіти і самореалізації. Припускаючи, що у центрі навчання має знаходитися студент як особистість, що має власні мотиви, цілі, неповторну психологічну характеристику тощо. Комп'ютер дозволяє організовувати процес навчання за схемою «студент-навчальне середовище-педагог» з метою досягнення ефективного педагогічного результату. Він, завдяки здатності оброблювати великий об'єм інформації, активізує пізнавальні та творчі здібності студентів [6]. Отже, комп'ютерні технології активно використовуються у процесі розв'язання студентами навчальних проблемних завдань. Здійснюючи підготовку майбутніх вихователів до роботи з дітьми дошкільного віку та їх батьками ми пропонуємо студентам розробляти з використанням комп'ютерних програм (Microsoft Office (Power Point, Microsoft Word, Microsoft Publisher), Windows Movie Maker, Scratch, Internet Explorer (або інші браузер)) власні навчальні проекти.

На початку роботи студенти розподіляються на команди (по 2 учасника) за інтересами з урахуванням побажань виконавців. Робота в малих групах надає можливість практикувати уміння і навички співробітництва, міжособистісного спілкування (володіння прийомами активного слухання, прийняття спільного рішення, розв'язання розбіжностей, суперечок тощо). Кожний з учасників вчиться висловлювати своє бачення окресленої проблеми.

Спираючись на чинні програми з дошкільної освіти і вимоги Базового компоненту дошкільної освіти, майбутні вихователі обирають теми проектів. Наприклад, «Чому ми хворіємо?», «Очі – вікно у світ», «Звуки – наші помічники», «Чим відрізняються дикі тварини від свійських?», «Кого зустріли в лісі?», «Пори року», «Звідки приходить книжка?» тощо. Наступний крок – створення студентського портфолію (впорядкована збірка матеріалів). Студенти створюють папки, які під час виконання проекту наповнюють власними розробками.

Використовуючи мережу Інтернет студенти самостійно здобувають і аналізують педагогічні та методичні матеріали для виконання проекту. Вони створюють папку «Ресурси Інтернету – вихователю», що містить банк різних зображень, музики, книжок, статей, комп'ютерних ігор за обраною темою проекту. Під час пошуку інформації, для створення папки «Ресурси Інтернету – вихователю», студенти здійснювали власні добірки сайтів і порталів, які можна використовувати у своїй навчальній та майбутній професійній діяльності.

Підібравши матеріали, студенти розробляють й оформляють конспект заняття для дітей дошкільного віку та дидактичного матеріалу до нього:

- навчально-пізнавального заняття (на основі застосування дидактичного матеріалу, на основі літературного тексту, з елементами експериментування),
- навчально-ігрового заняття (дидактична гра, сюжетно-рольова гра, театралізована гра),
- заняття – змагання (вікторина, конкурс, турнір) [2].

Наступний крок оформлення даного заняття у вигляді презентації за допомогою комп'ютерної програми PowerPoint. Наприклад, презентація-заняття для дітей старшого

дошкільного віку з теми «Звідки приходить книжка?». Навчальні цілі та очікувані результати навчання: поглибити уявлення дітей старшого дошкільного віку про книжку та її призначення, розвивати творчі здібності і пізнавальну активність, уміння реалізовувати власні задуми у практичній діяльності, виховувати бережливе ставлення до природи та книжки. Презентація відповідно до ходу заняття: На першому слайді сюрпризний момент – перед дітьми з'являється зображення ігрового персонажу – хлопчика Петрика, який пропонує дітям дізнатися, звідки беруться книжки. Голос Петрика задалегідь озвучений і вставлений на кожному слайді презентації. Наступний слайд – фон із зображенням лісу, з'являється Петрик, який разом із дітьми розглядає і називає різні дерева, що бачить у лісі (дуб, береза, ялинка, сосна тощо). На третьому слайді – Петрик разом з дітьми знайомиться з людьми, які спилують дерева. Вони зветься лісорубами. Діти розглядають та називають зображення інструментів, що потрібні лісорубам (каска, пилка, сокира, мотузка). На наступному слайді виникають зображення вантажних автомобілів, що відвозять деревину на фабрику. Петрик разом з дітьми дізнається, що на фабриці на спеціальних машинах переробляють деревину на папір. Черговий слайд – з'являються зображення людей різних професій (письменник, кухар, лікар, шофер, артист, будівельник, художник). Діти повинні обрати людей, які пишуть оповідання, казки, вірші та малюють ілюстрації до них. Наступний слайд – впливає зображення типографії, книжкового магазину, бібліотеки. Петрик розповідає, що написаний та проілюстрований текст відвозять до типографії, де створюють книжки, які потім потрапляють до магазинів або бібліотек. Наступний слайд – з'являється зображення Петрика, який пропонує дітям створити власну книжку казок та віршів (діти разом з вихователем протягом 2-х тижнів складають вірші, вигадують казки та оповідання, малюють ілюстрації, вихователь оформляє дитячу книжку за допомогою комп'ютерної програми Microsoft Publisher).

Виконання проекту передбачає розробку й оформлення публікації для батьків і дітей з використанням програми Microsoft Publisher.

Наведемо приклад розробленої газети для батьків і дітей старшого дошкільного віку «Дошкільнята». Газета розроблена до проекту «Навіщо тваринам хвостик?» і має наступні розділи випуску: стаття «Хвостик-помічник», казка для старших дошкільників «Вуса, хвостик та лапки», байка «Павич», добірка загадок про хвостатих звірів, гра «Впізнай чий хвіст».

Не менш важливою є робота вихователів з батьками дітей. Однією з сучасних форм співпраці дитячого закладу та сім'ї є використання електронної пошти. З метою поширення уявлень і практичних умінь студентів, пов'язаних з можливостями використання електронної пошти у роботі з батьками, студентам пропонується написати листа для батьків. Наприклад: «Як стимулювати пізнавальний розвиток дитини», «Поради щодо організації дитячої дослідницької діяльності вдома», «Як розвивати пізнання дитини за допомогою комп'ютера», «Поради щодо формування здорового способу життя дитини», «Обговорення основних вимог щодо безпечної роботи дитини за комп'ютером» тощо.

Слід зауважити, що під час роботи студентів викладач допомагає їм у пошуку психолого-педагогічних, методичних джерел, необхідних для роботи над проектом, консультує студентів з різних питань, координує і контролює увесь процес, підтримує та заохочує студентів, організовує і спрямовує їх діяльність. Розробка проекту передбачає тривалу самостійну навчально-дослідницьку діяльність студентів, інтеграцію знань, навичок і вмінь з різних галузей педагогічної та психологічної науки, власного життєвого досвіду, одержання певного кінцевого продукту у вигляді студентського портфоліо (впорядкована збірка матеріалів: презентація, публікація, відео тощо). Розробка, оформлення і захист проекту надає студентам можливість пізнати себе, свої можливості, стати впевненими у своїх професійних якостях. Студенти навчаються логічно мислити, аналізувати і зіставляти, самостійно знаходити цікаві рішення окресленої проблеми, змінювати власні рішення, якщо

вони не завжди виявлялися правильними. На закінчення відзначимо, що в процесі навчання студенти отримували практичний і методичний досвід створення навчальних матеріалів для дітей та батьків з використанням комп'ютерних технологій, уявлення щодо способів їх оцінювання і впровадження в навчально-виховний процес дошкільного навчального закладу.

Отже, використання комп'ютерних технологій у роботі зі студентами дозволяло значно розширити можливості подання навчальної інформації, посилити мотивацію студентів (інтерес до навчання, надання допомоги у процесі вирішення поставлених завдань), ефективно контролювати діяльність студентів, сприяло формуванню у студентів рефлексії власної діяльності, дозволяло їм наочно презентувати результати своєї роботи.

Висновки. Таким чином, застосування комп'ютерних технологій як засобу організації особистісно-орієнтованого навчання дозволяє збільшити ефективність навчального процесу, рівень інформованості та якість підготовки студентів, систематизувати їх знання, сформувати необхідні вміння і навички, забезпечити активне залучення студентів у навчальний процес, зважаючи на їх особистісні потреби. Це призводить до розвитку здібностей самонавчання, грамотності при роботі з різними джерелами інформації, вміння створювати власні методичні розробки, презентувати й захищати їх, що є необхідною умовою для подальшого інтелектуального розвитку студентів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вишнякова С.М. Профессиональное образование: словарь. Ключевые понятия, термины, актуальная лексика / С.М. Вишнякова. – М.: НМЦ СПО, 1999. – 538 с.
2. Гавриш Н.В. Сучасне заняття в дошкільному закладі: навчально-методичний посібник / Н.В. Гавриш, О.О. Лінник, Н.В. Губанова. – Луганськ: Альма-матер, 2007. – 496 с.
3. Гончаренко С. Український педагогічний словник / С. Гончаренко. – К., Либідь, 1997. – 375 с.
4. Кремень В.Г. Освіта і наука України – інноваційні аспекти. Стратегія. Реалізація. Результати / В.Г. Кремень. – К.: Грамота, 2005. – 448 с.
5. Лозова В.І. Теоретичні основи виховання і навчання: навч. посібник / В.І. Лозова, Г.В. Троцько. – [2-е вид., випр. і доп.]. – Харків: «ОВС», 2002. – 400 с.
6. Микула О.Н. Проектирование личностно-ориентированной технологии обучения студентов в условиях информатизации образовательного процесса вуза: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.08 / Олеся Николаевна Микула. – Ставрополь, 2006. – 190 с.

И.К. МАРДАРОВА. ЛИЧНОСТНО-ОРИЕНТИРОВАННОЕ ОБУЧЕНИЕ СТУДЕНТОВ СРЕДСТВАМИ КОМПЬЮТЕРНЫХ ТЕХНОЛОГИЙ

Резюме. В статье рассматриваются возможности использования компьютерных технологий как средства организации личностно-ориентированного обучения будущих воспитателей дошкольных образовательных учреждений.

Ключевые слова: личностно-ориентированное обучение, компьютерные технологии, будущие воспитатели.

I.K. MARDAROVA. THE PERSONALITY-CENTERED EDUCATION OF STUDENTS USING METHODS IT TECHNOLOGY

The summary. The article deals with the problem of using IT technology as the one of the methods of the organization of future preschool-pedagogues' personality-centered education.

Key words: personality-centered education, IT technology, the future preschool-pedagogues.

Одержано редакцією 18.11.2013 р.